

Autoriteit Consument & Markt (ACM)
T.a.v. afdeling Netbeheer
Muzenstraat 41
2511 WB Den Haag

Onderwerp: Zienswijze op ontwerpbesluit prioriteringskader transportcapaciteit
elektriciteitsnet
Datum: 4 augustus 2025

Geachte heer/mevrouw,
Netcongestie heeft impact op de Nederlandse samenleving!
Het zorgt voor vertragingen van de energietransitie, het belemmert de woningbouwontwikkeling, levert economische beperkingen op voor bedrijven en huishoudens en geeft potentiële verstoringen van het dagelijks leven. Het heeft invloed op de grote maatschappelijke opgaven waar gemeenten uit het G40 Stedennetwerk voor staan op gebied van wonen, werken, mobiliteit en energietransitie. Dat vraagt om het maken van integrale afwegingen, zoals het ruimtegebruik voor maatschappelijke ontwikkelingen, klimaatverandering en ook de beschikbaarheid van energie.
Vanwege de uitspraak van het College van Beroep van het bedrijfsleven heeft het ACM het afwegingskader geactualiseerd, waardoor er meer transparantie is ontstaan. De G40 is dan ook blij dat de ACM nu een integraal prioriteringskader heeft opgesteld.
Tegelijkertijd constateren wij dat het 'Ontwerpbesluit prioriteringskader transportcapaciteit elektriciteitsnet' op enkele cruciale punten tekortschiet om de energietransitie en gebiedsontwikkeling in samenhang te faciliteren.

ACM maakt onderscheid in 3 categorieën die voorrang krijgen:

1. Congestieverzachters
2. Nationale veiligheid
3. Basisbehoeften

Nu wordt er in het ontwerp prioriteringskader transportcapaciteit geen aandacht besteed aan het behalen van milieu- en klimaatdoelstellingen. Wij adviseren de ACM om te onderzoeken hoe dit meegewogen kan worden in het prioriteringskader. Zo zien wij dat collectieve warmte te laag geprioriteerd wordt en groen gas en waterstofgas niet meegenomen is in de scope.
De G40 geeft in deze zienswijze haar overwegingen op het Ontwerp prioriteringskader transportcapaciteit elektriciteitsnet.

Categorie 1 congestieverzachters

Congestieverzachters staan op de eerste plek in de wachtrij, nog vóór veiligheid en basisbehoeften. Een toekenning als congestieverzachter moet daarom aan zorgvuldige en strikte voorwaarden voldoen. Anders worden andere netgebruikers benadeeld, zijn er averechtse effecten en kunnen maatschappelijke kosten onnodig oplopen.

Nadere uitwerking van kaders is nodig voor een afweging, transparantie en structurele borging van afspraken. Zodat een congestieverzachter effectief ertoe leidt dat de beschikbare transportcapaciteit voor andere netgebruikers toeneemt, en op geen enkel moment leidt tot hogere netbelasting.

1. Batterijsysteemopslag alleen definiëren als congestieverzachter en onderbrengen in categorie 1, als dit bijdraagt aan extra beschikbare transportcapaciteit voor andere netgebruikers en op geen enkel moment leidt tot hogere netbelasting.

Batterijsysteemopslag kan congestie verlichten of verergeren. In gemeenten van het G40 Stedennetwerk zien wij dat initiatieven voor grootschalige (systeem) batterijopslag dominant zijn in de wachtrij. De actuele aanvragen overschrijden al vergaand de noodzakelijke capaciteit voor systeemopslag. Dat kan ertoe leiden dat bedrijven en woningbouw (langer) op slot gaan/blijven, andere ontwikkelingen belemmeren, die de G40 ziet als congestieverzachters (warmtenetten,

groen gas, energyhubs etc.) en mogelijk zelfs ook gevolgen heeft voor veiligheid en basisvoorzieningen. Er staan nu veel aanvragen voor batterij(systeem)opslag op de wachtlijst van TenneT en netbeheerders die gemeenten ruimtelijk niet wenselijk achten en waar ze geen medewerking aan verlenen. Daarom vraagt de realisatie van batterijsysteemopslag naast een prioritering van de ACM, om een goede samenwerking tussen gemeenten, provincie, TenneT en netbeheerders als het gaat om de gevolgen voor de ruimtelijke ordening en planologie.

Of een capaciteitsbeperkingscontract, redispatchcontract en/of een overeenkomst met alternatieve transportrechten al dan niet leidt tot toename van transportcapaciteit voor andere netgebruikers, hangt af van veel factoren. Waaronder ook welke systeemopslag waar in het elektriciteitsnet wenselijk is, locatie (nabij of als onderdeel van opwek, gebruik en knooppunten in het netwerk), mate waarin de lokale netsituatie al dan niet overeenkomt met de nationale netsituatie, en hoe zich dat ontwikkelt.

Wij verzoeken ACM om een batterijsysteemopslag:

- Alleen te prioriteren als congestieverzachter onder categorie 1, als deze bijdraagt aan een toename van beschikbare transportcapaciteit voor andere netgebruikers en dit niet leidt tot afname van transportcapaciteit bij een andere netbeheerder.
- Alleen te prioriteren als congestieverzachter onder categorie 1, als deze op geen enkel moment leidt tot een hogere netbelasting, zowel op invoeding als op afname.
- Nader te definiëren, te komen met een onderbouwing en borging om aangemerkt te kunnen worden als congestieverzachters onder de categorie 1.
- Alleen te prioriteren onder de randvoorwaarde, dat er een omgevingsvergunning is/ wordt afgegeven.

2. Collectieve warmte erkennen als congestieverzachters en onderbrengen in categorie 1

De G40 is van mening dat collectieve warmte en de totale warmteketen geprioriteerd moet worden als congestieverzachter en derhalve opgenomen moet worden in categorie 1.

Collectieve warmte zorgt ervoor dat de elektriciteitsvraag nu al wordt beperkt en op de (middel)lange termijn nog meer als de warmtenetten ook werkelijk zijn aangelegd en warmteafnemers zijn aangesloten.

Naast dat warmtenetten de elektriciteitsvraag, en daarmee ook de benodigde transportcapaciteit, fors verlagen, zal er in de toekomst ook minder netverzwaring nodig zijn. Dat heeft een positief effect op de maatschappelijke kosten.

Vanuit de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (WGIW) zijn gemeenten verplicht om Warmteprogramma's op te stellen die in 2026 moeten zijn vastgesteld. Daarin moeten ze aangeven welke wijken en buurten van het aardgas afaan, de te gebruiken warmtetechnieken (zoals warmtenetten, warmtepompen), een planning voor de stappen, betrokken partners en de participatie en ondersteuning van bewoners.

Voor de wijken waar in het Warmteprogramma collectieve warmte als alternatief voor aardgas is voorzien zal dat nu al direct effect hebben. Individuele woning- en gebouweigenaren, maar ook woningbouwcoöperaties en commerciële vastgoedeigenaren zullen zeer waarschijnlijk wachten om actie te ondernemen naar een aardgasvrij alternatief met bv een warmtepomp. Op de (middel)lange termijn zullen gebouweigenaren die nu of op korte termijn hun warmtevraag elektrificeren alsnog aansluiten op een warmtenet, zodra het collectieve warmtesysteem is gerealiseerd.

Om invulling te geven aan de landelijke opgave in de klimaatplannen om 2.600.000 aansluitingen op een warmtenet te realiseren moeten de randvoorwaarden op orde zijn, zoals het wettelijk kader, financiële haalbaarheid en betaalbaarheid.

Met de Wet collectieve warmte (WCW), die naar alle waarschijnlijkheid per 1 januari 2026 in werking treedt, is het wettelijk kader geregeld. Er zijn partijen die financiële instrumenten aanbieden om publieke marktordeening mogelijk te maken, zodat gemeenten kunnen deelnemen in een warmtebedrijf. En vanuit het Rijk zijn er subsidieregelingen opgezet die moeten bijdragen aan de financierbaarheid. Daarnaast wordt met de inwerkingtreding van de WGIW per 1 januari 2026 de betaalbaarheid voor inwoners ook geborgd.

Echter voor een warmtenet is stroom nodig voor opwek en transport, maar vooral (en zeker bij lage temperatuurwarmtebronnen) om de temperatuur naar 70 graden te brengen (noodzakelijk voor oudere beperkt geïsoleerde woningen). Dit vraagt een (groot)verbruikersaansluiting voor de collectieve installaties. Het niet verkrijgen van die aansluiting maakt de realisatie onmogelijk.

De tijd dringt! Het versneld uitrollen van warmtenetten is nodig om te voorkomen dat er wordt gekozen voor individuele warmtevoorzieningen, zoals warmtepompen.

Iedere aansluiting op een collectieve warmtevoorziening draagt bij aan een positieve businesscase voor warmtenetten. Inwoners, bedrijven en gebouweigenaren moeten nu het perspectief krijgen dat er een warmtenet gerealiseerd gaat worden waar ze op termijn op kunnen aansluiten.

De realisatie van collectieve warmte, het aanleggen van warmte-infrastructuur, ontwikkelen van duurzame warmtebronnen en opslag van warmte vraagt tijd. De benodigde netaansluitingen zijn niet direct nodig en zijn te programmeren in de tijd.

Wel moet er nu zekerheid worden geboden dat netaansluitingen voor collectieve warmte prioriteit krijgen als congestieverzachters. Na realisatie van warmtenetten kan binnen de hele warmteketen gebruik gemaakt worden van de flexruimte in het elektriciteitsnet. Daardoor kunnen pieken worden gemedend, wat de prioritering van collectieve warmte als congestieverzachter rechtvaardigt.

Door collectieve warmtenetten nu te prioriteren als congestieverzachter zorgen ze voor extra transportcapaciteit voor andere klanten of geven ruimte om verbruiksgroei van consumenten en klein-zakelijke bedrijven op te vangen.

Wij verzoeken ACM om:

- Collectieve warmte expliciet te prioriteren als congestieverzachter binnen categorie 1.
- De hele warmteketen van bronontwikkeling en warmteproductie, -opslag en -distributie als keten te beoordelen en als congestieverzachter te classificeren in categorie 1.
- Daarbij ook uitdrukkelijk rekening houden met conversie en opslag, omdat dit een gunstig effect heeft op het – overtollige – elektriciteitsaanbod wat omgezet kan worden in warmte en warmteopslag en daarmee de elektriciteitsvraag reduceert. Dit draagt ook bij aan de betaalbaarheid van warmte en elektriciteit voor de eindgebruiker.
- Ook de mogelijkheid tot koeling via warmtenetten mee te wegen, aangezien dit eveneens bijdraagt aan netverlichting en benodigde transportcapaciteit beperkt.
- De bijdrage van collectieve warmte aan het integrale energiesysteem expliciet te erkennen en daarbij rekening houdend dat collectieve warmte kan dienen als systeemopslag.
- Als gemeenten zekerheid geven over de inzet van collectieve warmte in hun warmteprogramma, dan is het essentieel om de benodigde transportcapaciteit te programmeren om het ontwikkelen van warmtesystemen mogelijk te maken. Bij de programmering moeten naast de netbeheerders, gemeenten, provincies en warmtebedrijven betrokken worden.

3. Het produceren van biogas en het opwaarderen naar groen gas te prioriteren en te classificeren als congestieverzachter onder categorie 1

In de toelichting onder 5.7 Energie: Gas (punten 96 t/m 102) gaat de ACM uit van aardgas.

In het duurzaam energiesysteem in 2050 zal aardgas zijn uitgefaseerd hernieuwbare gassen zoals waterstof en groen gas een cruciale rol als energiebron gaan spelen. Daarnaast kan groen gas een belangrijke bijdrage leveren aan het aardgasvrij maken van historische stadskernen en Rijksmonumenten en de transitie in het landelijk gebied. De productie en inzet van biogas/groen gas helpt in het bereiken van de klimaatdoelen op het gebied van CO₂-, methaan- en stikstofreductie en helpt ons om onafhankelijk te worden van aardgasimport.

De Eerste Kamer heeft een wet voor de bijmengverplichting van groen gas op 18 februari 2025 aangenomen. Het voorstel werd eerder al door de Tweede Kamer aangenomen op 12 december 2024. De bijmengverplichting groen gas zal ingaan op 1 januari 2027.

Landelijk is de ambitie dat er vanaf 2030 jaarlijks ten minste twee miljard kubieke meter (2 bcm) groen gas in Nederland wordt geproduceerd. De G40 staat achter de Rijksambitie zoals opgenomen in de bijmengverplichting van 0,8 miljard m³ per 2030/2031. Groen gas dat hoogcalorisch is, kan

een belangrijk bijdrage leveren aan het verduurzamen van de industrie. Bedrijven die overstappen op groen gas zullen hun bedrijfsprocessen niet elektrificeren en waardoor ze geen extra congestie veroorzaken en er minder transportcapaciteit nodig is.

Maar ook voor verwarmen van woningen en gebouwen die moeilijk te verduurzamen zijn, zoals Rijksmonumenten, monumentale binnensteden en wijken waar geen warmte-alternatief beschikbaar is kan groen gas een bijdrage leveren. Dit voorkomt een toename van het elektriciteitsgebruik, de druk op het elektriciteitsnetwerk en daarmee verdergaande verzwaring van het netwerk. Gemeenten moeten in hun Warmteprogramma's aangeven waar de inzet van groen gas in de bestaande gebouwde omgeving is voorzien en als randvoorwaarde het bestaande gasnet in stand blijft.

Circa 1,4 miljoen woningen worden verwarmd met de inzet van hybride warmtepompen. De combinatie van hybride systemen en groen gas kan circa 2000 GWh aan elektriciteit per jaar besparen t.o.v. inzet van volledig elektrische oplossingen. Warmtevraag treedt vooral op in de winter. Omdat gas eenvoudig op te slaan is, draagt groen gas bij aan het dempen van de winterpiek in de elektriciteitsvraag.

Vergistingsinstallaties zijn afhankelijk van elektriciteitsaansluitingen voor hun groen gasproductie. Maar daarnaast is voor de productie van biogas en het opwaarderen naar groen gas een (grootverbruik) elektriciteitsaansluiting nodig. De realisatie van de opwekcapaciteit voor groen gas loopt nu al vertraging op als gevolg van netcongestie. Daarom is het van essentieel belang dat aanvragen voor de productie van biogas en het opwaarderen naar groen gas prioriteit krijgen en als congestieverzachter binnen categorie 1 worden aangemerkt, onder de voorwaarde dat gemeenten een positief advies geven voor de ruimtelijke inpassing.

De G40 onderstreept de oproep van (demissionair) minister Hermans om te bezien of voorrang kan worden gegeven aan transportverzoeken voor energiedragers die de totale vraag naar elektriciteit verminderen. Dit vermindert de (toekomstige) vraag naar transportcapaciteit en kan daarmee worden gezien als een (toekomstige) congestieverzachter (zie adviesbrief-mkkg-prioriteringskader-acm.pdf).

Wij verzoeken de ACM:

- De productie van biogas en het opwaarderen naar groen gas (binnen 'Regeling garanties van oorsprong voor hernieuwbaar gas' met registratie bij VertiCer) te prioriteren als congestieverzachter binnen de categorie 1.

4. Stimuleer duurzame netbewuste ontwikkelingen en het slim benutten van het elektriciteitsnet. Prioriteer energiegemeenschappen en energiehubs als congestieverzachter.

De grootste oplossing van netcongestie is gedrag van gebruikers in het energiesysteem. De transitie is het meest complex en binnen het prioriteringskader dienen prikkels hiervoor te zijn. Collectief energiemanagement op straat-, buurt- en wijkniveau en bedrijventerreinen levert een belangrijke bijdrage aan congestieverlichting. We staan in Nederland voor een grote maatschappelijke uitdaging om duurzame energie op te wekken. Nederland is het land met de meeste zonnepanelen op daken. Maar met de veranderende regelgeving en het afschaffen van de salderingsregeling is de verwachting dat zonnepanelen massaal worden afgeschakeld. Door regionaal en lokaal vraag en aanbod van elektriciteit beter op elkaar af te stemmen, op te slaan en pieken te vermijden is er minder transport van elektriciteit nodig en wordt het netwerk ontlast.

De samenwerking tussen bedrijven en gemeenten in het opzetten van energiehubs is hier al een goed voorbeeld van.

Wij verzoeken de ACM:

- Aanvragen voor energiehubs en energiegemeenschappen die slim gebruik maken van het elektriciteitsnet te prioriteren als congestieverzachter binnen categorie 1.

Categorie 2 nationale veiligheid

2. Maatschappelijke opvang prioriteren

Maatschappelijke opvang is een gemeentelijke verantwoordelijkheid op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze voorzieningen richten zich op mensen zonder stabiele woonplek, vaak met meervoudige psychosociale problematiek. De druk op maatschappelijke opvang neemt in heel Nederland toe. Toekomstige uitbreiding, verplaatsing of vervanging van opvanglocaties vereist tijdige toegang tot transportcapaciteit op het elektriciteitsnet. Het ontbreken van een netaansluiting belemmert de uitvoering van gemeentelijke taken. Kwetsbare inwoners blijven zonder passende hulp, terwijl overlast, onveiligheid en druk op zorg en handhaving toenemen. Het ontwerpbesluit noemt maatschappelijke prioritering bij functies als woningbouw, onderwijs en zorginstellingen. Maatschappelijke opvang wordt daarin niet expliciet genoemd. Tegelijkertijd wordt in opvangvoorzieningen feitelijk zorg geleverd aan kwetsbare personen.

Wij vragen de ACM:

- Maatschappelijke opvangvoorzieningen vallend onder de Wet maatschappelijke ondersteuning binnen het begrip 'zorg' of 'zorginstellingen' in de zin van het ontwerpbesluit aan te merken als categorie 2. Dit doet recht aan de inhoudelijke functie van deze voorzieningen, die sterk verwant is aan andere zorgfuncties. Bij de toetsing mee laten wegen dat het grote nadelige gevolgen voor de maatschappij heeft, ernstig afbreuk doet aan de goede publieke dienstverlening en de samenleving ernstig kan ontwrichten als er geen transportcapaciteit beschikbaar is voor maatschappelijke opvang.

Categorie 3

1. Mobiliteitshubs

In het ontwerp prioriteringskader transportcapaciteit elektriciteitsnet wordt niet ingegaan op laadinfrastructuur voor gebouwde parkeervoorzieningen en woningbouwplannen in hoog stedelijk gebied. Mobiliteitshubs maken standaard onderdeel uit bij de grotere inbreidingsgebieden en zijn hiermee onderdeel van de woningbouwopgave. Wij beschouwen mobiliteit en daarmee parkeren als een basisbehoefte. Belangrijk element hierbij is de lopende mobiliteitstransitie waarin we de overgang van het gebruik van fossiele brandstoffen naar met name elektrisch vervoer zien. We constateren ook dat deze transitie leidt tot een forse toename in het gebruik van elektriciteit. Collectieve en gebiedsgerichte mobiliteitshubs met netbewuste laadinfra (EPBD IV ready) zijn een middel om via gemeentelijke regie de effecten hiervan op het lagere netvlak te dempen en bieden de mogelijkheid om op termijn opwek (via de gebouwde voorziening en omliggende hoogbouw) en opslag (buurtbatterij en inzet accupakketten bi-directioneel wagenpark) te combineren met laden.

Wij verzoeken de ACM om:

- Laadinfrastructuur als integraal onderdeel van het energiesysteem te beschouwen;
- De totstandkoming van mobiliteitshubs als basisbehoefte te classificeren en in de toekomst wellicht als congestieverzachter binnen de categorie 1.

Overige overwegingen

1. Voorkom verdringing van woningbouw en stimuleer netbewuste gebiedsontwikkeling

Het ontwerpbesluit biedt onvoldoende waarborg voor woningbouwontwikkelingen en functies die nodig zijn om woningen te realiseren, zoals commerciële en niet-commerciële voorzieningen in de zogenaamde 'plint' bij hoogbouw. Maar ook andere gebiedsontwikkelingen die niet expliciet onder categorie 2 of 3 vallen. Dit is zorgwekkend gezien de urgentie van de woningbouwopgave en de maatschappelijke impact van vertraging. Tegelijkertijd ontbreekt een structurele stimulans voor netbewuste gebiedsontwikkeling, terwijl juist deze projecten bijdragen aan een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnet.

Wij verzoeken de ACM om:

- Woningbouwprojecten met collectieve voorzieningen die nodig zijn om woningen te realiseren en netbewuste ontwerpprincipes toepassen, expliciet hogere prioriteit te geven.
- Netbewuste gebiedsontwikkeling te erkennen als prioritaire activiteit, bijvoorbeeld door:
 - het opnemen van een aparte categorie of sub-criterium voor netbewuste projecten;
 - het belonen van projecten die aantoonbaar bijdragen aan het beperken van piekbelasting, benutting van lokale opwek en collectieve flexibiliteit;
 - het faciliteren van groepscontracten en buurtbudgetten als instrumenten om netcapaciteit efficiënt toe te wijzen;
 - het opnemen van duidelijke criteria voor netbewust handelen, zodat deze projecten eerder in het proces kunnen worden herkend en beloond;
- De maatschappelijke waarde van woningbouw en de bijbehorende voorzieningen expliciet te betrekken in de capaciteitsafweging.
- Te verduidelijken hoe nieuwe (woningbouw)projecten op de wachtlijst worden geplaatst, of zij achteraan komen op de wachtlijst ten opzichte van reeds aangemelde grootverbruikers.
- Netbeheerders de mogelijkheid te geven om capaciteit te prioriteren voor reeds geplande, maar nog niet vergunde woningbouwprojecten.
- Nutsvoorzieningen voor woningbouwontwikkelingen integraal programmeren, zodat deze allemaal tijdig beschikbaar zijn.

2. Versterking van de rol van decentrale overheden

Het ontwerpbesluit biedt geen ruimte voor lokale of regionale sturing op transportcapaciteit. Dit staat haaks op de inzet van het kabinet zoals verwoord in de Kamerbrief 'Decentrale ontwikkeling van het energiesysteem' van 18 juni 2025 (kenmerk KGG/99267367), waarin decentrale regie, gebiedsgerichte afstemming en collectieve energiegemeenschappen als sleutel worden gezien voor een toekomstbestendig energiesysteem.

Wij verzoeken de ACM om:

- De samenwerking met decentrale overheden structureel te verankeren in het proces van allocatie van transportcapaciteit.
- Prioritering van transportcapaciteit per categorie of functie samen programmeren door netbeheerders en decentrale overheden, zodat transportcapaciteit niet onderbenut blijft als er langere tijd geen gebruik van wordt gemaakt. Daardoor kunnen ontwikkelingen (ook) functies in categorie 3 (zoals woningbouw) gegarandeerd toegang houden tot netcapaciteit.
- Gemeenten en RES-regio's de mogelijkheid te geven om lokaal prioriteiten te stellen binnen het landelijke kader.
- Alle ontwikkelingen en strategische plannen van gemeenten, netbeheerders, provincies en andere belangrijke partijen op elkaar af te stemmen met een onderbouwing en toe te zien dat die worden opgenomen in het landelijk platform www.infraplannen.nl.

Beantwoording vragen ACM

De G40 geeft op verzoek van ACM een reactie op onderstaande vragen:

Consultatievraag 1

- a. *Bent u van oordeel dat er een hardheidsclausule of uitzonderingsmogelijkheid opgenomen dient te worden in het prioriteringskader voor categorie 2. 'veiligheid'?*

De G40 mist in het ontwerp prioriteringskader de mogelijkheid voor afwegingen van decentrale overheden. Wij zijn dan ook van mening dat er een hardheidsclausule of uitzonderingsmogelijkheid opgenomen dient te worden die ruimte biedt voor integraal lokaal programmeren binnen alle categorieën en daarbuiten.

- b. *Wie dient te beslissen over toepassing van de hardheidsclausule of uitzonderingsmogelijkheid?*

In het prioriteringskader moeten de decentrale overheden een prominentere plek krijgen. Gezien de verantwoordelijkheid van gemeenten voor de ruimtelijke ordening/planologie en de lokale en regionale maatschappelijke impact van netcongestie, is het wenselijk dat decentrale overheden actief worden betrokken bij besluitvorming rondom deze prioritering. Decentrale overheden zouden dan ook betrokken dienen te worden bij beslissingen over toepassing van de hardheidsclausules en uitvoeringsmogelijkheden.

Op welke wijze wordt willekeur voorkomen en op welke wijze wordt voldaan aan de vereisten van transparantie en non-discriminatie?

Ontwikkelingen en strategische plannen dienen drie tot vijftien jaar vooruit te worden geprogrammeerd in onderlinge afstemming tussen netbeheerders en decentrale overheden met een onderbouwing. Vanwege transparantie moeten deze worden gedeeld en opgenomen in het landelijk platform www.infraplannen.nl. Met regelmaat moet er een heroverweging plaatsvinden om te voorkomen dat capaciteit niet benut wordt.

- c. *Bent u van oordeel dat het prioriteringskader met deze aanpak voldoende flexibiliteit biedt om te kunnen inspelen op de dynamische problematiek rondom netcongestie?*

Nee, het ontwerpbesluit biedt onvoldoende ruimte voor lokale of regionale sturing op netcapaciteit. Wat mist is decentrale regie, gebiedsgerichte afstemming in de prioritering en collectieve energiegemeenschappen als sleutel voor een toekomstbestendig energiesysteem.

Dit prioriteringskader biedt op hoofdlijnen uniforme richtlijnen. De G40 roept op om

- de mogelijkheid te bieden aan gemeenten en RES-regio's voor lokaal en regionaal prioriteren binnen het landelijke kader;
- de samenwerking met decentrale overheden structureel te verankeren in het proces van capaciteitsallocatie;
- en lokale programmering mogelijk maken om prioriteit te kunnen geven aan ontwikkelingen en gegarandeerd toegang te houden tot netcapaciteit.

- d. *Er moet in ieder geval in gegaan worden op de volgende punten:*

Het ontwerpbesluit biedt geen inzicht in de verwachte verdeling van capaciteit over de categorieën. Hierdoor is het effect op woningbouw en economische ontwikkeling niet transparant. De bewijslast verschilt sterk tussen categorieën. Voor woningbouw (categorie 3) zijn zwaardere eisen gesteld dan voor bijvoorbeeld ambulanceposten (categorie 2). Dit leidt tot ongelijke behandeling.

- binnen het prioriteringskader moeten de opgaven van decentrale overheden geborgd zijn;
- decentrale overheden moeten betrokken worden bij het toepassen van het hardheidsclausules en uitzonderingsmogelijkheden;

- de weging bij het toepassen van het hardheidsclausule en de uitzonderingen moet transparant zijn en goed onderbouwd worden.

Consultatievraag 2:

- a. *Bent u van oordeel dat het wenselijk is om FCFS voor congestieverzachters los te laten?*

Wij zijn van oordeel dat het principe van FCFS voor congestieverzachters moet worden losgelaten en alleen met een positief advies van gemeenten in behandeling moet worden genomen door netbeheerders.

Verder moet binnen de andere categorieën ook de mogelijkheid bestaan om af te wijken van het FCFS in afstemming tussen netbeheerder en decentrale overheden.

- b. *Zo ja, bent u van oordeel dat netbeheerders zelf transparante en objectieve criteria moeten vaststellen op basis waarvan zij op non-discriminatoire wijze de volgorde bepalen waarin transportcapaciteit kan worden verleend aan congestieverzachters?*

Netbeheerders moeten transparante en objectieve criteria vaststellen voor wenselijke systeemopslag in samenwerking met gemeenten. Openbare en techniek-neutrale tenders kunnen bijvoorbeeld een goede manier zijn, waarbij de ruimtelijke orderingsafweging vanuit de gemeenten worden opgenomen. Deelname daaraan moet toegankelijk zijn voor alle partijen en netgebruikers, zonder drempelwaarden. Criteria hebben onder andere betrekking op wenselijke systeemopslag voor het betreffende station:

- te maken capaciteitsbeperkende afspraken;
- borging dat op geen enkel moment hogere netbelasting kan ontstaan voor invoeding of afname;
- hoeveelheid vermogen en transportcapaciteit de netbeheerder extra kan vrijspelen als gevolg van de congestieverzachter (op het regionale net);
- kosten die de netbeheerder maakt voor het inzetten van de congestieverzachter middels de congestiemanagementdiensten;
- ruimtelijke afweging vanuit de gemeente i.v.m. vergunningverlening.

Een aanvraag wordt alleen als congestieverzachter geaccepteerd als deze aantoonbaar, betrouwbaar, en structureel bijdraagt aan extra transportcapaciteit voor andere netgebruikers, op elk moment bijdraagt aan het verlagen van de belasting op het net en past binnen de technische en financiële kaders van congestiemanagement. Het gaat bij prioritering nadrukkelijk niet alleen om de wettelijke afweging of aansluiting wat technisch mogelijk is (dat is een normale plek in de wachtrij), maar nadrukkelijk juist om de afweging of deze daadwerkelijk en structureel ervoor zorgt dat de beschikbare transportcapaciteit voor andere netgebruikers toeneemt en op geen enkel moment leidt tot hogere netbelasting voor invoeding of afname.

- c. *Wat is volgens u een goede werkwijze om via transparante en objectieve criteria op non-discriminatoire wijze transportcapaciteit te verlenen aan congestieverzachters?*

Door afstemming met gemeenten en provincies over het hanteren van criteria wordt de procedure transparant en objectief.

Tekstvoorstellen voor aanpassing codebesluit

Hieronder doen we concrete tekstvoorstellen voor aanpassingen in het codebesluit.

Tabel 1, definitie congestieverzachter

Een congestieverzachter is een partij waarvan op transparante wijze is onderbouwd en geborgd dat er extra transportcapaciteit voor andere partijen beschikbaar komt, en niet leidt tot afname van transportcapaciteit bij een andere netbeheerder. Een congestieverzachter mag op geen enkel moment leiden tot hogere netbelasting voor invoeding of afname. Neem dit concrete tekstvoorstel op in het codebesluit op

Artikel 23

Een aanvraag wordt door netbeheerders alleen als congestieverzachter toegekend als deze aantoonbaar, betrouwbaar en structureel ervoor zorgt dat er extra transportcapaciteit beschikbaar komt. Prioritering als congestieverzachter moet leiden tot voordeel voor andere wachtenden in de rij voor transportverzoeken en/of ruimte om verbruiksgroei van consumenten en kleinzakelijke bedrijven op te vangen. Een congestieverzachter mag op geen enkel moment leiden tot hogere netbelasting voor invoeding of afname.

Een congestie-verzachter vergroot de voorzienings- en leveringszekerheid van het elektriciteitsnet. Dat kan zijn door invoeding van transportcapaciteit, afname daarvan of beide. Een net-neutrale partij, dat wil zeggen een partij die de congestie niet verergert maar ook niet vermindert, valt hier niet onder. Net-neutrale partijen vergroten – buiten zichzelf – niet de beschikbare transportcapaciteit voor andere netgebruikers.

Indien het congestie-verzachtende gedrag niet of onvoldoende kan worden geborgd, is voorrang onevenredig, omdat niet kan worden vastgesteld dat andere partijen, en daarmee de maatschappij, voordeel hebben bij het geven van voorrang.

Congestieverzachter is niet specifiek afgebakend naar opslag en elektrolyzers, en er is geen drempelwaarde. Iedere partij die aan de noodzakelijke hoge criteria voldoet, waardoor beschikbare transportcapaciteit voor andere netgebruikers daadwerkelijk toeneemt, kan een congestieverzachter zijn. Bijvoorbeeld door opwek en gebruik bij opwek en afname, en onder een station, beter te verbinden.

Artikel 244, borging

Aan te vullen met borging van congestieverzachters bij veranderende netsituatie, en na afloop van overeenkomsten (in het bijzonder bij vertraging van beoogde verzwaring).

6.3.2. Beoordelingsproces voor categorie 1

Bij artikelen toevoegen:

- Opslag kan netcongestie verlichten of verergeren. Congestie verzachtend gedrag kan niet alleen worden geborgd via contractuele afspraken (tenzij 100% van de capaciteit altijd afroepbaar is). Ook andere factoren moeten onderdeel zijn van de beoordeling. De impact hangt van vele factoren af, waaronder de wenselijke systeemopslag, locatie, installaties, netvlak waarop deze wordt aangesloten, lokale netsituatie (stationsafhankelijk) en overeenkomsten. Deze zijn onderdeel van beoordeling van een prioriteringsverzoek.
- De decentrale overheden worden op de hoogte gesteld van/betrokken bij lopende prioriteringsverzoeken.
- Bij maatschappelijke prioritering hoort maatschappelijke transparantie. De onderbouwing en borging zijn transparant en openbaar.
- Benodigde bewijsstukken voor categorie 1: Verplichte bestuursverklaring als bewijsmiddel en borging dat geprioriteerde transportcapaciteit in concrete gevallen daadwerkelijk leidt tot toename van beschikbare regionale transportcapaciteit voor andere netgebruikers en op geen enkel moment leidt tot hogere netbelasting. Aan te vullen bewijsstukken over de onderbouwing door de aanvrager en beoordeling door netbeheerder.

Hoofdstuk 5, paragraaf 7 (96 t/m 102) definitie, afbakening en toetsing bij gas

De ACM gaat in haar tekst uit van aardgas en maakt geen onderscheid tussen aardgas en hernieuwbare gassen. Hier moet expliciet onderscheid in gemaakt worden. Aardgas zal in 2050 uit gefaseerd moeten zijn, terwijl hernieuwbare gassen een steeds grotere rol gaan spelen in het integrale energiesysteem van de toekomst. Daarom in deze artikelen onderscheid maken in aardgas en hernieuwbare gassen.

Hoofdstuk 5, paragraaf 23 (207) afbakening woonbehoefte

Met betrekking tot woonbehoefte wordt voor woonvoorzieningen een maximale doorlaatwaarde van 3x35 a bepaald. Bij woonbehoefte zou de maximale aansluitwaarde van 3x35 a kunnen worden verlaagd. De G40 pleit ervoor om bij de prioritering de doorlaatwaarde te verlagen tot maximaal 3x25 a en te voorzien in een installatie met load-balancering, home energy managementsysteem. Met 3x25 a wordt gestimuleerd om het energiebewuste gedrag te stimuleren op de beschikbaarheid van energie en versterkt daarmee de gedragscomponent van de energietransitie en maakt uiteindelijk meer ruimte op het energienet/meer aansluitingen mogelijk. Met 3x25 a is een warmtepomp, laadpaal, inductie-koken en opwek van energie goed mogelijk. Op deze manier wordt gestimuleerd om slimmer gebruik te maken van de toegewezen capaciteit en hiermee aansluit bij diverse bepalingen uit Europese wet- en regelgeving.

Hoofdstuk 5, paragraaf 23 (209) afbakening woonbehoefte

Bij grootschalige woningbouwprojecten is er ruimte voor collectieve voorzieningen die direct zijn gekoppeld aan de woningen, zoals een lift, collectieve warmtevoorziening en centrale verlichting. Ook voor activiteiten die onlosmakelijk zijn gekoppeld aan het realiseren van bouwprojecten kunnen vallen onder de functie woonbehoefte als ze nodig zijn om de woningen te realiseren. Een voorbeeld hiervan is een zogenaamde 'plint' bij hoogbouw met commerciële en niet-commerciële voorzieningen. Daarbij wordt uitgegaan van kleinschalige activiteiten met een doorlaatwaarde van 3x35a. Bij grootschalige woningbouwprojecten zijn er echter ook activiteiten, die onlosmakelijk gekoppeld zijn aan de realisatie van woningbouwprojecten die een aansluiting met een grotere doorlaatwaarde nodig hebben, zoals een supermarkt. Neem dit als mogelijkheid op onder 209 voor onlosmakelijk verbonden activiteiten.

Hoofdstuk 5.6 'Elektriciteit' onderdeel toetsing (93)

De energietransitie heeft een groot belang bij lokale duurzame/groene opwek. In het prioriteringskader dient duurzame opwek ook een hogere prioriteit te krijgen als deze voor meer dan 50% wordt benut in het decentrale energiesysteem (opslag/ omslag en gestuurd gebruik).

Hoofdstuk 5.9 'Warmte', onderdeel afbakening (113)

Bij de activiteit warmte dien naast de rollen productie, transport/distributie en levering warmteopslag toegevoegd te worden. Denk hierbij aan opslag van warmte in water of warmte in zoutbatterijen.

Artikel 3.15g (prioritering op maatschappelijke gronden)

Een tekstuele aanvulling als toelichting voor maatschappelijke voorzieningen: "Onder maatschappelijke voorzieningen worden mede begrepen maatschappelijke opvangvoorzieningen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Deze voorzieningen bieden opvang, zorg en begeleiding aan kwetsbare personen en dragen substantieel bij aan het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting en het borgen van de openbare orde en veiligheid."

Tot slot

Wij onderstrepen het belang van een prioriteringskader. Dat moet juridisch houdbaar zijn en toekomstgericht en maatschappelijk effectief.

De energietransitie vraagt om slimme, collectieve en gebiedsgerichte oplossingen. Ook de beschikbaarheid van kritieke grondstoffen en de afhankelijkheid van het buitenland zal een steeds grotere rol spelen. In de oplossing van vraagstukken zoals in dit codebesluit is veelal sprake van mono oplossingen en wordt te weinig verbinding gemaakt met andere maatschappelijke opgaven. Het concept ontwerpbesluit, dat nu voorligt, biedt daarvoor onvoldoende ruimte. Wij roepen de ACM op om bovenstaande punten mee te nemen in de definitieve vaststelling van het kader.

Met vriendelijke groet,
G40 Stedennetwerk

Claudio Bruggink
Voorzitter G40 Duurzaamheid
Wethouder Hengelo

Tanja de Jonge
Voorzitter G40 Duurzaamheid
Wethouder Dordrecht